

مهارت تدریس تفکر محور فلسفه

به بهانه حضور در جمع دبیران ارجمند فلسفه
گروه فلسفه آموزش و پرورش استان اصفهان
حامد صفایی پور- ۱۶ بهمن ماه ۱۳۸۹

فهرست اجمالی مطالب:

مقدمه:

سخنی درباره عنوان بحث، تدریس فلسفه و چالش های فرا رو

محور های بحث:

۱. مهارت تدریس
۲. مهارت تدریس تفکر محور
۳. مهارت تدریس تفکر محور فلسفه
۴. مهارت تدریس تفکر محور کتاب های فعلی فلسفه دبیرستان

مهمترین نکته های بحث با رویکرد پیشنهادی:

۱- در اهمیت مهارت تدریس تفکر محور:

- عقایدی که جدا از فرایند تفکر شکل می گیرند، در شرایط جدید و پیچیده شکننده اند.
- عقاید فهم نشده یا به تعصب تبدیل می شوند و در نتیجه کارایی خود را در ساختن شخصیت یک انسان از دست می دهند و یا با کوچکترین تردید فرو می ریزند و در نتیجه به رشد قوه قضاوت نمی انجامند.
- رشد یک جامعه وابسته به فعالیت آزاد عقل در آن جامعه است. (عقل در عمل)
- رشد یک جامعه وابسته به فعالیت عقل آزاد در آن جامعه است. (عقل در نظر)
- مهمترین زحمت معلم این است که پرسش هایی مطرح کند که به بهترین نحو زمینه بررسی مطالب را فراهم آورد.
- معلم کسی است که هنر خویش را در یاددادن و تفهیم مطالب به نمایش می گذارد.
- شرط مهم فهم تجربه و اکتشاف فعال مفاهیم- و نه اکتساب منفعل- آنها است.

۲- عوامل بستر ساز تدریس تفکر محور در محیط کلاس

• محیط کلاس و درس

- **چیدمان کلاس** را برای گفتگوی تعاملی و دو سویه تغییر دهید!
- **فضا** را برای **کار گروهی** بچه ها آماده سازید!
- در کلاس **قدم بزنید!**
- به محیط **زندگی** ببخشید و از آن در تدریس استفاده کنید!

• موضوع درس

- موضوع درس را به عنوان یک **مسئله (problem)** و نه سؤال (Question) مطرح کنید!
- **تاریخ مسئله** را با پرسش برای بچه ها بکاوید؛ زمین را آماده دانه ریزی کنید!
- دست خود را رو نکنید! کسی نداند شما چه نظری دارید؛ **پرسشهای جهت دار** نپرسید!
- بر مبنای حقایق مشترک بحث را هدایت کنید، **گفتگو بر مبنای حقایق!**
- **پرسش های محوری** را برجسته کنید.

• روش تدریس:

- **هدایت بحث و یادگیری** مهمترین مهارت شماست.
- روش **تدریس اکتشافی** را تجربه کنید!
- **از وارد شدن به گرمای بحث نهراسید!**
- کاری کنید یاددهی مساوی با یادگیری باشد!
- **هیچ مطلبی حفظی نیست!** اما برای برخی مطالب حفظ شده می توان «**یاد آور**» درست کرد.
- مهمترین دستاوردها را **طبقه بندی و خلاصه** کنید!
- ...

• شرایط مربی، تنها چند پرسش!

- آیا در باره هر موضوعی می توان تفکر دانش آموزان را برانگیخت!
- آیا شما می توانید در هر موضوعی نقش **فکر انگیز** داشته باشید؟
- آیا می توان **محتوای ثابت** را با **روشهای ثابت** به دانش آموزانی متفاوت و **دائما در حال تغییر** آموزش داد؟! ...

• برخی راهکارهای پیشنهادی در آموزش تفکر محور

- سخنرانی دانش آموزی
- امتحان یک دقیقه ای!
- نقش بازی کردن!

- آزمون های تحلیلی و خلاق
- کنفرانس های گروهی
- امتحان های گروهی و رقابتی

۳- مهارت تدریس تفکر محور کتاب ها فعلی فلسفه علوم انسانی متوسطه

• پرسش های اساسی

- محتوا: فلسفه به کدام معنا یاددانی است؟! (ملازمات تدریس عمومی فلسفه چیست؟)
- فراگیر: تناسب فلسفه به معنای متافیزیک با زندگی و مسائل فراگیران، جنسیت و سطح تفکر انتزاعی فراگیران...؟!؟
- زمینه ها (مدرسه، خانواده، کنکور و....؟!؟)
- روش ها: ملازمات تدریس فلسفه به عموم چیست؟

استفاده از پیشنهاد های نایکل و ابرتن در کتاب «چگونه فیلسوف شویم؟»- (یادگیری فعال فلسفه) برای ارائه پیشنهاد هایی برای این پرسش که «چگونه فیلسوف تربیت کنیم؟»- (تدریس فعال فلسفه)

۱. برای خواندن فعال فراگیران....

- مطالعه فلسفه با خواندن یک شعر چه فرقی دارد؟ در فلسفه نمی توانیم از فلسفه ورزی اجتناب کنیم!
- بچه را تشویق کنید تا با متن و کتاب گفتگو کنند!
- پرسش کنید: منظور نویسنده چیست؟ (پرسش همدلانه)
- می گوش به هر ورق که خوانی، تا معنی آن تمام دانی!
- پرسش کنید: آیا نویسنده درست می گوید؟ (پرسش نقادانه)
- چگونگی نگاه اجمالی به متن (چشم چشم دو ابرو!) را به فراگیران یاد دهید.
- در جزئیات غرق نشوید! آنها را از بچه ها پیرسید!
- به دنبال نشانه ها بگردید و آنها را پر رنگ کنید!
- از بلند خوانی همگانی اشعار و عبارات مهم غفلت نکنید! (سمفونی کلاسی!)
- افعال گفتاری واژه ها را از دست ندهید!
- مثال و آزمایش های فکری را به عنوان تکالیف فکری مطرح کنید.
- آنها را به یادداشت برداری فعال، توجه به استدلال ها، جداسازی عبارات و کلمات کلیدی ... تشویق کنید
-

۲. برای گوش دادن فعال فراگیران....

- تشویق فراگیران به پیش مطالعه، با چه روشی؟

- جلسه آینده درباره این موضوع صحبت می کنیم که ...
- امیدوارم کسی از شما در ادامه به این سؤال پاسخ بدهد که ...
- به بچه ها **منوی درسی** بدهید! (حساس کردن شاخک ها)
- مهارت طرح پرسش های هادی بحث

۳. برای مباحثه فعال فراگیران....

- تدریس مباحثه ای!
- فلسفه را در شیوه مباحثه خود به بچه ها معرفی کنید! (شما یک فیلسوف زنده اید!)
- چگونگی بررسی مسلمات، چگونه باید گامی به عقب برداریم؟
- دلیل تو خوب است! اما محکم نیست!
- پرسش های گروهی و نمره مشترک
- مناظره ترتیب دهید!
- بچه ها! نقد، نفی نیست! (اخلاق انتقادی را تمرین کنید)
- پس همه بحث را در یک جلسه به اتمام نرسانید!
- برگزاری دادگاه کلاسی! می توانید فیلم برداری کنید!
- گفتگو میان شخصیت های داستانی خیالی، مثلا گفتگوی سهروردی و ابن سینا!
- مختصر صحبت کنید!
- پرسش را تشویق و سپس تحلیل کنید!

۴. برای نوشتن فعال فراگیران

- موانع نگارشی فراگیران را از سر راه بردارید!
- برداشت نویسی: بچه ها یک چیزی درباره مطالب جلسه قبل، برای من بنویسید!
- پاسخ شما به برداشت ها، حتی با یک شکلک!
- جای خالی نگارش آکادمیک در آموزش و پرورش ما / How to write a essay?
- تمرین های نگارشی و تکالیف فکری
- دعوت به روشن نویسی و فرار به ابهام

۵. ارزیابی فعالی داشته باشید

- آزمون های منبع باز / Open Sources
- آزمون های ترکیبی-تحلیلی
- استفاده از سؤالات خود دانش آموزان برای آزمون!
- گفتن پرسش ها، پیش از امتحان!

- دادن جواب ها پیش از امتحان! منتها در امتحان باید جواب را نقد کنند!
- امتحان بازجویی نیست! فرصتی است برای استنباط از میان دانسته ها!

ملاحظات انتقادی ردبار هکتاب فلسفه پیش دانشگاهی (فلسفه اسلامی):

- هیچ اندیشمند اسلامی فلسفه را دانش همگانی ندانسته است. ما چگونه چنین درسی را به صورت همگانی تدریس کنیم؟ و چرا این کار را می کنیم؟
- آیا فلسفه به معنایی که فلاسفه اسلامی از آن سخن گفته اند، سطح عمومی دارد؟ عرفان چطور؟
- مسئله اساسی و محور اصلی کتاب آشنایی با فلسفه اسلامی پیش دانشگاهی چیست؟ پاسخ من: همسویی عقل فلسفی و ایمان دینی در گستره تاریخ تفکر فلسفی اندیشمندان مسلمان (از فارابی تا طباطبایی)
- چگونه این مسئله را در فرایند تدریس در سطح عمومی شاخص و مستدل سازیم؟
- از اساس، چرا باید موضوع کتاب درسی فلسفه در معنای هستی شناسی (متافیزیک) باشد؟ چرا فلسفه اخلاق، هنر و یا تاریخ نباشد؟
-

شاخ و برگ نخل گرچه سبز بود
با فساد بیخ سبزی نیست سود
ور ندارد برگ سبز و بیخ هست
عاقبت بیرون کند صدبرگ دست

مولانا جلال الدین رومی

مشطاق نذرات و انتقادهای ساکنده شما هستیم!

safaeipour@yahoo.com

متشکرم